

UČEŠĆE JEVREJA U CRVENOJ ARMIJI
JEVREJI GENERALI I HEROJI SOVJETSKOG SAVEZA

Sarajevo, 10.01.2020.

Mr. Kamhi David

red. prof. Sarajevskog Univerziteta,
u penziji

Jevreji u Rusiji su predstavljali veliku religijsku dijasporu. Na ogromnim teritorijama Ruske imperije u jednom trenutku živjela je najveća populacija Jevreja u svijetu. Prisustvo Jevreja u evropskom dijelu Rusije može se pratiti od 7.og do 14.og vijeka. Dokazi o prisustvu jevrejskog naroda u moskovskoj Rusiji prvo se dokumentovalo u hronikama iz 1471. g. Krajem 19.og i početkom 20.og vijeka Rusko carstvo je imalo, ne samo najveću jevrejsku populaciju na svijetu, već i većinu svjetskih Jevreja koji su živjeli unutar njenih granica. Godine 1897. prema popisu ukupnu jevrejsku populaciju činilo je 5,189.401 osoba oba pola, 4,13% od ukupnog stanovništva. Najveća grupa među ruskim Jevrejima su Aškenazi, ali zajednica uključuje značajan broj i drugih grupa iz jevrejske dijaspore; Gorske Jevreje, Sefarde, Krimske Jevreje, Karaite, Buharske i Gruzijske Jevreje.

U toku Prvog svjetskog rata, februarske i oktobarske revolucije te ruskog građanskog rata, stvoreni su socijalni poremećaji koji su doveli do antisemitizma. Oko 150.000 Jevreja ubijeno je u pogromima 1918. – 1922. g. od kojih 125.000 u Ukrajini i 25.000 u Bjelorusiji. Pogrome su uglavnom činile antikomunističke snage. Nakon kratkog perioda konfuzije, Sovjeti su počeli da hapse prvo pojedince, a onda su raspustili i neke vojne jedinice čiji su ljudi napadali i ubijali Jevreje. Jevreji su generalno smatrali da je Crvena armija jedina sila koja je bila sposobna i spremna da ih brani.

Crvena armija je skraćeno ime za Crvenu armiju radnika i seljaka (Raboče krestijanskaja armija) koju su stvorili Boljševici tokom Ruskog građanskog rata 1918. g. Crvena armija je postala armija SSSR-a nakon njegovog uspostavljanja. 23. februar 1918. g. postao je važan nacionalni praznik u SSSR-u, kasnije slavljen kao dan Sovjetske armije, a sada se slavi kao dan branilaca domovine.

Osnivač Crvene armije je bio **Lav Trocki** (Lev Davidovič Bronštejn) 1879-1940. i nosio je titulu Narodni komesar vojnih i mornaričkih poslova.

Važno je napomenuti da je 450.000 jevrejskih vojnika služilo u ruskoj vojsci tokom Prvog svjetskog rata i borilo se rame uz rame sa svojim slavenskim saborcima.

Tokom 1930 -tih godina mnogi Jevreji su bili na visokim položajima u komandama Crvene armije. Tokom Drugog svjetskog rata procijenjeno je da je 500.000 boraca Jevreja bilo u Crvenoj armiji, od kojih je 200.000 poginulo u borbama. Oko 160.000 je bilo nosilaca ordena i drugih odličja, a više od stotinu

je dobilo činove generala Crvene armije. Preko 150 je bilo proglašeno herojima Sovjetskog Saveza što je tada bila najveća nagrada u zemlji.

Nabrojaću neke od najpoznatijih:

Lev Mihailovič Dovator, general major i heroj Sovjetskog Saveza (7. februar 1903. – 19. decembar 1941.), bio je načelnik štaba 36.te konjičke divizije Crvene armije. Odigrao je ključnu ulogu u odbrani Moskve u augustu 1941. g. 11.og septembra, 1941. g. unaprijeđen je u čin general majora. Poginuo je u bitci kod Perivoja Ruže 19.12.1941. g. Dobio je i Orden Lenjina.

Jakov Grigorjevič Kreizer (4.11.1905. Varonjež – 29.11.1969. Moskva). Njegov djed je bio kantonalni vojnik u ruskoj carskoj vojsci. Kreizer je stupio u Crvenu armiju 1921. g. a u školu za pješadijske oficire je primljen u Varonježu 1923. g. 1931. g. je završio Višu oficirsku školu „VISTREL“, a 1941. g. elitnu vojnu akademiju „FRUNZE“. U martu 1941. g. postavljen je za komandanta Prve moskovske motorizovane divizije. U julu 1941. g. Kreizer je postao prvi general Crvene armije koji je zaustavio njemačke motorizovane trupe koje su htjele da zauzmu Moskvu, a kojima je komandovao Hajnc Guderijan koji je tada smatran najboljim komandantom oklopnih snaga na svijetu. U bitci kod Borisova je Guderijan imao superiorne oklopne jedinice koje je Kreizer uništio i to više od 1000 vojnika i nekoliko desetina tenkova kao i 12 najmodernijih njemačkih aviona i time srušio mit o nepobjedivosti njemačke armije (Vermahla). Kasnije je pobijedio i Fon Majnštajna. Kreizer je tada postao general podpukovnik i komandovao je 51.om armijom. Kasnije je unaprijeđen u general pukovnika. Bio je i dva puta ranjen. Nakon Drugog svjetskog rata bio je komandant nekoliko vojnih oblasti SSSR-a i na kraju komandant grupe armija na Dalekom istoku. Dobio je i čin generala armije te bio jedini Jevrej koji je dobio taj čin nakon velike čistke. Bio je dvostruki heroj Sovjetskog Saveza.

David Abramovič Dragunski (15.02.1910. Svjatsk – 1992. Moskva). Nakon škole u Novozibkovu, postao je građevinski radnik. 1931. g. je bio član Komunističke partije Sovjetskog Saveza, a u Crvenu armiju stupio 1933. g. 1938. g. komandovao je pješadijskom četom na jezeru Khasan i odlikovan je Ordenom crvene zastave. Za vrijeme Drugog svjetskog rata bio je prvo komandant tenkovskog bataljona, a 1943. g. komandant 55.te gardijske tenkovske brigade, treće gardijske tenkovske armije. Od 1961-1966. bio je komandant 7.me gardijske armije. Bio je dvostruki heroj Sovjetskog Saveza, nosilac dva Ordena Lenjina i mnogih drugih odlikovanja te se smatra jednim od najodlikovnijih oficira Crvene armije. Bio je i političar.

Ivan Danilovič Černjahovski (29.06.1906. Umanj – Čerkaska oblast Ukrajine – 18.02.1945. Meljšak- danas Pieniežno Poljska). Bio je komandant 60.te armije koja se borila kod Varonježa i Kurdska, a zatim komandant 3.eg Bjeloruskog fronta koji je oslobodio Bjelorusiju i zauzeo Istočnu Prusku. Černjahovski je bio najmlađi komandant fronta u Crvenoj armiji, general armije i dvostruki heroj Sovjetskog Saveza. Bio je i nosilac mnogih odlikovanja i Ordena. Po nekim autorima Staljin je potpisao ukaz o napredovanju Černjahovskog u zvanje Maršala Sovjetskog Saveza, neposredno prije njegove pogibije.

Vjeruje se da je više od dva miliona sovjetskih Jevreja umrlo i poginulo u Holokaustu tokom Drugog svjetskog rata i na teritorijama okupiranim od nacista.